

Voor dit examen zijn maximaal 50 punten te behalen; het examen bestaat uit 29 vragen. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

**LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.
Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.**

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken. De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.

■ Migratie en vervoer

■ Opgave 1

Niet-westerse allochtonen wonen in de meeste grote steden nabij het centrum. Eén van de oorzaken daarvan is de aanwezigheid van specifieke voorzieningen.

2p 1 Geef nog een economische en een sociale oorzaak voor dit spreidingspatroon.

In de grote steden van Nederland wijkt het spreidingspatroon van allochtonen uit de Europese Unie sterk af van het spreidingspatroon van niet-westerse allochtonen.

2p 2 Noem twee kenmerken van wijken waarin EU-migranten vooral woonachtig zijn.

1p 3 Met welke geografische term wordt de ruimtelijke scheiding van verschillende sociale en/of etnische groepen aangeduid?

bron 1

Spreiding is heel goed mogelijk

In Rotterdam wil men kansarme nieuwkomers spreiden over de stad. Woningbouwcorporatie 'Woonbron Maasoevers' wil wel meewerken.

Kan een woningbouwcorporatie kansarme nieuwkomers spreiden over de stad, zodat 'zwarte' wijken minder te lijden krijgen onder overlast en verloedering en 'witte' wijken een wat groter aandeel in de opvang van kansarme nieuwkomers krijgen? (...)

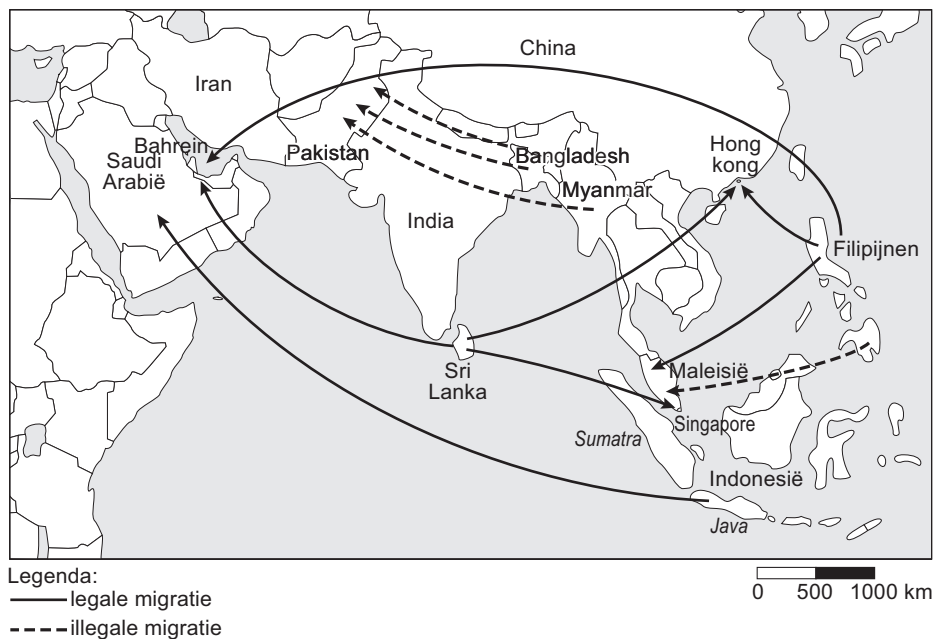
bron: Pama, Gretha, Spreiding is heel goed mogelijk, NRC, 10 september 2003

2p 4 Beredeneer waarom het voor kansarme nieuwkomers gunstig kan zijn als zij in een 'witte' wijk gaan wonen.

Opgave 2

bron 2

Migratiebewegingen van vrouwen in Azië in de periode 1980-2000 (deels prognose)

bron: Dias, M., *Overview of Mechanics of Migration, in: The Trade in Domestic Workers, Kuala Lumpur, 1994*

Op de kaart van bron 2 zijn vanuit Sri Lanka drie migratiestromen van vrouwen te zien.

- 1p **5** Wat is het overheersende migratiemotief van deze vrouwen?
2p **6** Noem twee voordelen van deze migratie voor Sri Lanka.
1p **7** Noem een nadeel van deze migratie voor Sri Lanka.

Op de kaart van bron 2 staan migratiestromen van legale en illegale migratie aangegeven.

- 2p **8** Geef op basis van bron 2 twee verschillen tussen de migratiestromen van legale en van illegale migranten.

Stelling:

De transporteerbaarheid van legale migranten is groter dan die van illegale migranten.

- 2p **9** Hoe verklaar je de grotere transporteerbaarheid van legale migranten?

Op de kaart van bron 2 is een stroom van illegale migranten vanuit Bangladesh naar Pakistan te zien. Verschillende factoren zijn van belang voor het verklaren van deze migratiestroom. Eén van deze factoren is te zien op de kaartbladen 'DE AARDE bevolking'.

- 1p **10** Schrijf het kaartnummer en -letter, waarop deze factor staat aangegeven, op je antwoordblad.

Opgave 3

De kaarten 62E-F (51e druk: 182E-F) laten de te kiezen tracés van de HSL zien. De twee meer westelijk gelegen tracés maken een omweg, met als gevolg extra kosten en een langere reistijd. Dit was voor de Nederlandse overheid een van de redenen om deze tracés af te wijzen.

- 1p **11** Geef nog een reden om de twee meer westelijk gelegen tracés af te wijzen.

Zie kaartblad 62 (51e druk: 182).

De ruimtelijke kwaliteit van een gebied kun je aangeven met drie begrippen, waarvan 'gebruikswaarde' er één is.

Bij de aanleg van de HSL is geprobeerd de ruimtelijke kwaliteit van het gebied waar de HSL doorheen loopt zo min mogelijk aan te tasten.

- 2p **12** Met behulp van welke twee andere begrippen kun je de ruimtelijke kwaliteit van een gebied beoordelen?

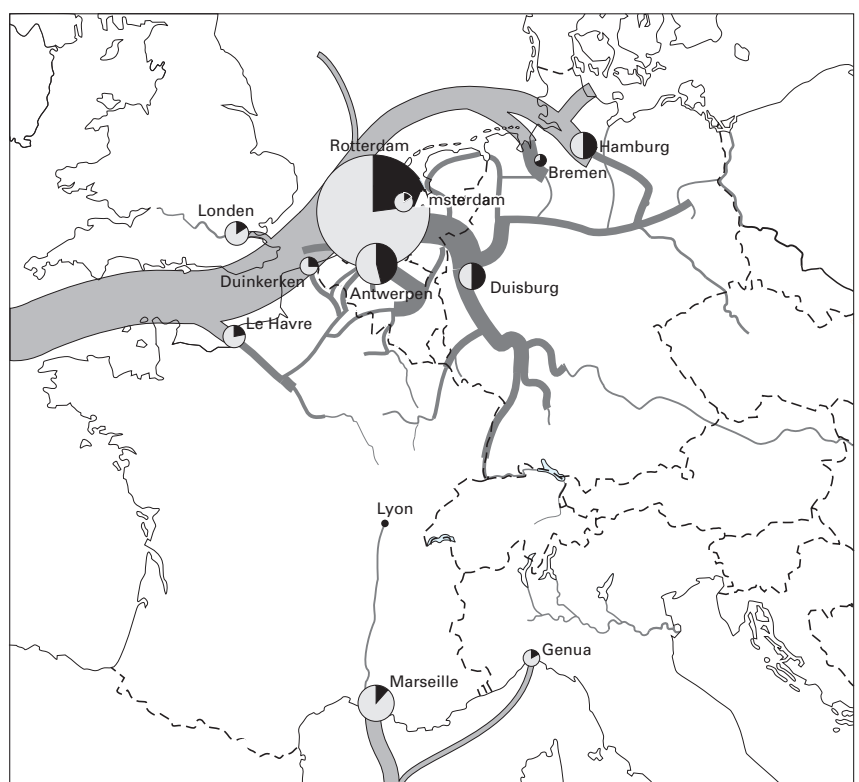
Bij de aanleg van de HSL-Zuid heeft men geprobeerd het landschap tussen Rotterdam en Schiphol zoveel mogelijk te ontzien.

- 2p **13** Op welke twee manieren, af te leiden van kaart 62C (51e druk: 182C), heeft men dat geprobeerd?

Opgave 4

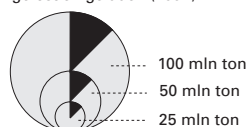
bron 3

Havens en vervoer over water, 1991

Legenda:

havens: goederen, gelost en geladen (1991)

Stukgoed Massagoederen

Vervoer over water

Zee
 Rivier of kanaal

Goederenvervoer in miljoen ton per jaar (bij benadering)

1-5	5-10	10-20	20-50	50-100	100 of meer
-----	------	-------	-------	--------	-------------

0 150 300 km

bron: Citogroep

Op bron 3 zijn de belangrijkste West-Europese havensteden te zien. Op het eerste gezicht is de positie van de Rotterdamse haven onaantastbaar, zeker op de ruimtelijke schaal van Nederland.

Uit onderzoek blijkt echter dat als je kijkt naar de toegevoegde waarde per geloste of geladen ton, in het Amsterdamse havengebied drie maal zoveel toegevoegde waarde gecreëerd wordt als in het Rotterdamse havengebied.

- 2p **14** Waardoor was en is de toegevoegde waarde per geloste of geladen ton in het Rotterdamse havengebied zoveel kleiner dan in het Amsterdamse havengebied?

Vanuit de havensteden Rotterdam en Amsterdam lopen hoofdverbindingen van goederenstromen naar België en Duitsland. De groei van dit goederenvervoer kan niet meer alleen over de weg plaatsvinden, maar er zal steeds meer sprake zijn van intermodaal transport. Bij intermodaal transport worden goederen van de ene modaliteit naar de andere modaliteit overgezet voor een zo efficiënt mogelijk transport. Daarom zullen verder landinwaarts multimodale transportcentra aangelegd worden.

Eén van de redenen om steeds meer te streven naar intermodaal transport is het tegengaan van milieuvervuiling.

- 2p **15** Geef met behulp van een kaart uit de atlas nog een andere reden om het goederenvervoer over de weg te verminderen.
Noteer ook het gebruikte kaartnummer en -letter.

Zowel in Venlo als in Duisburg vinden we multimodale transportcentra (MTC). Opvallend is dat deze beide MTC's ruimtelijk gezien erg dicht bij elkaar liggen.

- 1p **16** Hoe groot is de afstand Venlo-Duisburg hemelsbreed in kilometers?

Er zijn redenen om aan te nemen dat Duisburg in de toekomst succesvoller zal gaan functioneren. Dat heeft te maken met de gunstiger geografische ligging van deze stad vergeleken met die van Venlo.

- 2p **17** Waarom ligt Duisburg geografisch gezien gunstiger dan Venlo?

Natuur en milieu

Opgave 5

Gebruik bij deze opgave het kaartblad 'Eigen omgeving, löss- en duinlandschappen'.

Het lösslandschap en het duinlandschap hebben voor Nederlandse begrippen een aanzienlijk reliëf.

- 1p **18** Noem een exogeen proces dat in combinatie met opheffing het reliëf van Zuid-Limburg heeft gevormd.

In het löss- en het duinlandschap is de overheersende grondsoort aan de oppervlakte verschillend. Toch zijn beide grondsoorten op dezelfde manier afgezet.

- 1p **19** Welk natuurlijk transportmiddel is verantwoordelijk voor de afzetting van de grondsoort die in beide landschappen het meest aan de oppervlakte voorkomt?

Het reliëf in het duinlandschap is niet alleen door natuurlijke processen maar ook door menselijk ingrijpen gevormd.

- 1p **20** Op welke manier heeft de mens het reliëf in het oude duinlandschap beïnvloed?

Duinecotopen worden onder andere verstoord door verdroging.

- 2p **21** Leg uit waarom in het duingebied de verdroging op de noordhelling van een duin kleiner is dan op de zuidhelling.

Naast verdroging hebben duinecotopen ook te lijden van vermessing.

- 2p **22** Noem twee gevolgen van deze processen voor de vegetatie.

Zie kaarten 19A-B (51e druk: 15A-B).

- 2p **23** Verklaar het overheersend agrarisch bodemgebruik ten noorden van Eys.

In beide landschappen komen verschillende gradiënten voor: bijvoorbeeld van nat naar droog en van hoog naar laag.

- 1p **24** Geef een gradiënt die van nature *wel* in het duinlandschap voorkomt maar *niet* in het lösslandschap en die verband houdt met de kustligging.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Opgave 6

Voor de zoetwatervoorziening zijn we in ons land aangewezen op interne en externe bronnen. Een van de externe bronnen is rivierwater uit de Maas. Uit kaartblad 47 (51e druk: 43) blijkt dat onder andere de Biesbos een belangrijke rol speelt bij de watervoorziening in ons land via de spaarbekkens.

Het natuurlijk milieu kan een viertal functies vervullen: de draagfunctie, de informatiefunctie, de productiefunctie en de regulatiefunctie.

De spaarbekkens in de Biesbos vervullen twee van deze functies.

- 4p **25** Geef van elke functie aan op welke wijze de spaarbekkens deze vervullen.

Uit kaartblad 47 (51e druk: 43) blijkt dat de duinen een belangrijke bijdrage leveren aan de productie van drinkwater.

Stelling: vanuit milieuoogpunt is het minder gewenst het hele jaar door water uit de (Andelse) Maas te gebruiken om in de duinen te laten infiltreren.

- 2p **26** Is op basis van gegevens van kaartblad 47 (51e druk: 43) deze stelling juist of onjuist? Motiveer je antwoord.

In de late 19e eeuw en de eerste helft van de 20e eeuw werd in het kustgebied van West-Nederland het drinkwater vooral uit de jonge duinen gewonnen en niet uit de oude duinen.

- 2p **27** Leg met behulp van kaart 19C (51e druk: 15C) uit dat de jonge duinen beter geschikt zijn voor drinkwaterwinning dan de oude duinen.

Het zoete water in West-Nederland vormt een onderdeel van de milieugebruiksruimte zoet water.

Volgens kaartblad 45E (51e druk: 41E) heeft Noord-Nederland vóór de Rijnkanalisatie te weinig zoet water uit de rivieren ontvangen. Om de beschikbaarheid van zoet water voor Noord-Nederland te vergroten, is de Neder-Rijn (Lek) gekanaliseerd. Met de kanalisatie van de Neder-Rijn (Lek) is gestart in 1954.

De kanalisatie van de Neder-Rijn (Lek) was vanuit milieuoogpunt alleen goed mogelijk als tegelijkertijd ook de Haringvlietsluis zou worden aangelegd.

- 2p **28** Waarom was vanuit milieuoogpunt de aanleg van de Haringvlietsluis een voorwaarde om via kanalisatie van de Neder-Rijn (Lek) meer water naar Noord-Nederland te laten stromen?

Er zijn plannen om in het Haringvliet de sluizen permanent een stukje open te zetten.

- 2p **29** Beredeneer waardoor de biodiversiteit in het Haringvliet als gevolg hiervan zal toenemen.

Einde